

PRECIZARI METODOLOGICE DE REDACTARE A LUCRĂRII DE LICENȚĂ

Fără a minimaliza utilitatea folosirii lucrărilor de specialitate – regăsite sub forma de „ghid” sau „îndrumar” - având ca subiect elaborarea și redactarea textelor științifice, în cadrul cărora se include și o lucrare de licență, prezentul material se dorește a fi o sinteză a cerințelor minimale de tehnoredactare, obligatorii de respectat de orice student care urmărește să realizeze lucrarea de licență la standardele impuse de calitate. Evident că studentul, sub îndrumarea profesorului conducător, va parcurge etapele demersului logic de creare a „produsului științific” ce se concretizează sub forma lucrării de licență.

1. Aspecte generale

■ În ce constă lucrarea de licență

Lucrarea de licență reprezintă un loc bine individualizat în tipologia formelor de comunicare în știință, reprezentând un produs al cercetării științifice intersectată și suprapusă pe zona învățământului universitar. Acceptarea includerii sistemului de învățare științifică – prin forma de învățământ superior (licență) – în conținutul cunoașterii științifice, alături de creația științifică, este legată de aserțiunea potrivit căreia nimeni nu poate crea nimic înainte de a învăța perfect, riguros o profesie. Din această menire organică de a lega procesul de învățare cu demersul de creare a cunoașterii științifice, înțelegem că un moment de referință în devenirea intelectuală a studentului – ca viitori specialiști în societatea contemporană, când investiția în om a devenit piatra unghiulară pe care se sprijină progresul omenirii – îl reprezintă **examenul de licență**, care marchează încheierea studiilor universitare din ciclul I.

Pentru susținerea examenului de licență, studentul (absolventul) se poate înscrie pe baza unei cereri (Anexa 1) și a documentelor prezentate în Anexa 2.

Prin urmare, proba cea mai importantă în cadrul examenului de încheiere a studiilor universitare – ciclul I – este susținerea lucrării de licență.

O lucrare de licență este un produs al cercetării științifice care *„atestă performanțele atinse de absolvenți în instruirea lor teoretică, aptitudinile și înclinația lor pentru profesia în care s-au format, priceperea de a sesiza oportunitățile domeniului și de a oferi alternative eficiente și viabile”*.

Fiind un produs al cercetării științifice, o lucrare de licență reclamă din partea autorului ei o pregătire susținută și conștientă, încă de la intrarea în facultate, care să-i permită, apoi, să demonstreze spirit creativ, aptitudini de a produce cunoaștere. În acest scop, studentul dispune pe parcursul anilor de pregătire universitară de multiple posibilități, care, folosite cu discernământ și seriozitate, vor asigura premisele garantării reușitei în elaborarea lucrării de absolvire. **Printre aceste posibilități**, sunt de reținut:

- activitatea științifică studentască;
- elaborarea de referate, recenzii, eseuri, studii de caz;
- participarea la manifestări științifice;
- redactarea fișelor de lectură pentru referințele bibliografice obligatorii de la disciplinele de specialitate;

- participarea la activități practice (în forme organizate de facultate sau pe cont propriu);

■ Coordonatorul științific

Elaborarea unei lucrări scrise ca probă obligatorie pentru examenul de licență **necesită**, prin regulament, **prezența unui conducător științific**, care, de drept, este unul din profesorii din specialitatea de apartenență a subiectului lucrării. Optând liber pentru un subiect, studentul trebuie să aleagă conducătorul științific cu mare responsabilitate, nu trebuie să uite că succesul sau insuccesul său îi poate aparține lui, dar și profesorului. Cu alte cuvinte, relația dintre student și coordonator trebuie să se fondeze pe respect, pe dialogul deschis, pe înțelegere, colaborare.

Activitatea de îndrumare a coordonatorului nu trebuie să se rezume doar la aspecte pur administrative, de rutină (întocmirea, împreună cu studentul, a planului lucrării, a calendarului de lucru, controlul și verificarea calității părților componente ale lucrării, avizarea formei finale a acesteia), ci trebuie să aibă ca **prioritate ajutorul dat studentului pentru ca acesta să se cunoască, să se autoevalueze singur**, să fie conștient de calitățile și slăbiciunile sale, de cum își poate exploata la maximum cunoștințele, aptitudinile și inteligența, forța creatoare.

În echipa pe care o formează profesorul îndrumător cu **studentul**, categoric și acestuia din urmă îi revine **o serie de îndatoriri (obligații)** a căror îndeplinire va condiționa în mod direct calitatea lucrării de licență și, implicit, rezultatul obținut de către absolvent după susținere. Aceste îndatoriri ale studentului se pot rezuma după cum urmează:

- să colaboreze cu profesorul îndrumător în alegerea temei, reflectând atent asupra motivațiilor cu privire la tema respectivă;
- să stabilească împreună cu profesorul un calendar de elaborare a lucrării și să respecte planul (cuprinsul) acesteia;
- să proiecteze, de comun acord cu profesorul, metodologia de realizare a unei cercetări de teren adecvate temei care să confere valențe practice lucrării de licență;
- să țină cont de îndrumările profesorului coordonator;
- să predea coordonatorului științific pe suport de hârtie un exemplar din lucrarea în varianta finală, în vederea avizării, notării și întocmirii referatului cu propunerea spre susținere în fața comisiei de examen.

2. Redactarea lucrării

■ Exigente generale

Redactarea include:

- o componentă stilistică,
- o componentă de limbaj,
- un ansamblu de exigențe și reguli de redactare și de comunicare.

Caseta 1**De reținut:**

- ⇒ Nu există un model unic de redactare și de susținere publică.
- ⇒ Redactarea este mult mai mult decât o problemă de stil, de limbaj - oricât de importante ar fi acestea - și anume, un mare complex de reguli și exigențe care se cer a fi știute pentru a putea valorifica eforturile și rezultatele din etapele precedente redactării și pentru a se asigura un substanțial spor de valoare științifică, de calitate, lucrării de cercetare.
- ⇒ Funcția principală a redactării este de a pune cât mai deplin în operă rezultatele investigațiilor obținute în etapele de elaborare a lucrării de licență.

■ Reguli specifice privind componentele lucrării științifice**Lucrarea de licență trebuie să fie structurată în trei părți:**

- 1) **Partea teoretică:** o sinteză a referințelor teoretice legate de tema abordată, utilă pentru a fundamenta instrumentarul metodologic al demersului de cercetare ce-l va întreprinde autorul; la elaborarea acestei succinte prezentări a cadrului teoretic în care se circumscrie subiectul lucrării de licență studentul se va folosi de cunoștințele însușite în anii de studiu universitari, precum și de informațiile științifice culese și prelucrate din bibliografia consultată în acest scop.
- 2) **Partea practică:** o analiză diagnostic, ca rezultat al raportării părții teoretice la viața reală; această parte, dezvoltată pe 1-2 capitole, reprezintă **nucleul corpului lucrării de licență**, consistența lui fiind dată de proiectarea și realizarea unui studiu de caz, adecvat problemei centrale pe care trebuie să o rezolve studentul.
- 3) **Contribuția personală a autorului și originalitatea lucrării sale:** este, pentru fiecare student, o provocare pentru a-și dovedi nivelul de competență profesională la care a ajuns la sfârșitul anilor de studiu universitar.

Caseta 2**Structura planului lucrării de licență**

1. Cuprins
2. Lista figurilor și tabelor
3. Introducere : 2-3 pagini
4. Parte teoretică (1-2 capitole): maximum 15 pagini
5. Parte practică (1-2 capitole): maximum 20 pagini
6. Parte finală (un capitol de propuneri, recomandări): 5 pagini
7. Concluzii: maximum 5 pagini
8. Bibliografie
9. Anexe (tabelele statistice care susțin argumentările și concluziile din lucrare): după caz, maximum 15 tabele, cele mai relevante în economia lucrării.

■ Machetarea (Aranjarea în pagină)

Machetarea unei lucrări de licență nu se realizează după reguli unanim acceptate, arbitrarul putând fi întâlnit, chiar și sâmul aceleiași instituții de învățământ. Totuși, există **trei factori esențiali ce trebuie avuți în vedere** înainte de luarea unei decizii de **aranjare în pagină a lucrării**:

1 Claritatea. Se pune întrebarea: Elementele de machetare/finisare a lucrării îl vor ajuta pe cititor să înțeleagă?

2 Aspectul. Întrebarea va fi: Designul paginii îi va conferii lucrării un aspect mai plăcut? De reținut că o pagină curată și ordonată va avea un efect subliminal asupra cititorului, creându-i o predispoziție de încredere în competențele autorului.

3 Confortul. În lipsa altor criterii de departajare, se va alege metoda care necesită cel mai mic efort și care implică cea mai scăzută probabilitate ca persoana ce va tehnoprocasa manuscrisul (uneori însuși autorul) să comită greșeli.

Preluând recomandările unor autori cu notorietate în ceea ce privește prezentarea finală a lucrărilor de licență, sunt sintetizate **regulile ce trebuie să fie respectate** pentru atingerea standardului de calitate cerut.

► Oglinda paginii

Pagina standard a lucrării de licență este **A4** (21x29,7 cm), iar **oglindea paginii** se referă la **suprafața ce urmează a fi acoperită cu text**. Ea rezultă din lăsarea unor **marginii de dimensiuni bine delimitate**, astfel:

- aproximativ 2.5 cm în părțile de sus și jos;
- marginea din dreapta va avea 2 cm;
- marginea din stânga paginii va avea un plus, respectiv 3 cm pentru a permite legarea lucrării fără riscul de a fi acoperită o parte din text;
- marginea superioară de pe prima pagină a unui capitol sau a unei secțiuni importante a lucrării trebuie să fie mai mare, cam de 5 cm; acest spațiu funcționează ca un semnal vizual pentru cititor, avertizându-l că este pe cale de a intra într-o nouă etapă a discutării sau prezentării datelor.

Aceste dimensiuni standard propuse pentru marginile paginii conduc la o arie de tipărire (oglindea paginii) de 63%, care va conține 65 de semne tipografice (litere, semne de punctuație, spații albe între cuvinte), ceea ce înseamnă că **pe o pagină vor fi scrise 31 de rânduri**, fiecare rând având o lungime de maximum 16 cm. În România se obișnuiește ca lucrările de licență să fie imprimate la un rând și jumătate.

Oglinda pagini este pusă în valoare și de **alineate** și **paragrafe**, precum și de modul de inserare a casetelor.

Alineatul. Separă ideile dintr-un text. De regulă, într-un **text științific** nu ar trebui să apară pe o pagină mai mult de **patru, cinci alineate**. Dimensiunile reduse ale alineatului, de trei sau patru rânduri demonstrează o sărăcie de idei din partea autorului. Evident, sunt și excepții de la o asemenea regulă: de pildă, redactarea unui ghid, cum este cel de față.

Paragraful. Nu trebuie confundat cu alineatul (pentru că este introdus prin acesta), ca subdiviziune a unui subcapitol (sau a unui capitol de dimensiuni reduse), paragraful pune în valoare teze, enunțuri cu rol de generalizare, putându-se extinde pe mai multe pagini.

Casetele. Marcate cu un chenar, casetele conțin, de cele mai multe ori, texte ale unor autori consacrați. În lucrări de licență/disertație, datorită dimensiunilor limitate, se recomandă ca o casetă să fie redusă la mai puțin de o pagină tipărită.

► Litera

Litera – *typeface* sau *font*, în limba engleză – se recomandă a fi **Times New Roman** sau **Arial**, iar **corpul de literă** (mărimea literei) de **12 puncte**.

O lucrare de licență/disertație impune o sobrietate în alegerea fonturilor și a culorilor acestora. Astfel, se recomandă ca între fonturile folosite – pentru titlurile capitolelor, subcapitolelor, paragrafelor, subparagrafelor – să existe o armonie, departajarea dintre ele făcându-se doar prin dimensiune și formă de subliniere. Și

evident va trebui evitată tentația unor studenți de a utiliza, mai ales pentru titluri, fonturi „excentrice”.

Respectând aceeași cerință de sobrietate, textul trebuie să fie „negru pe alb”. Utilizarea altor culori este nerecomandată, chiar și atunci când se dorește sublinierea unor cuvinte (și când, în mod greșit, se utilizează, de unii studenți, culoarea roșie, de exemplu).

Se poate rezuma:

- Modalitatea jurnalistică de a folosi cuvinte sau fraze cheie pentru a împărți un text nu este recomandată în cazul lucrărilor de licență/disertație, care trebuie să păstreze sobrietatea cerută pentru o lucrare de cercetare științifică.
- **Titlul de capitol** trebuie scris cu **majuscule**, cu un corp de **literă de 14** puncte, Modalitatea jurnalistică de a folosi cuvinte sau fraze cheie pentru a împărți un text nu este recomandată în cazul lucrărilor de licență/disertație, care trebuie să păstreze sobrietatea cerută pentru o lucrare de cercetare științifică.
- **Titlul de capitol** trebuie scris cu **majuscule**, cu un corp de **literă de 14** puncte, plasat la stânga paginii.
- **Titlul subcapitolului** trebuie scris cu litere minuscule, cu **corp de 12 puncte**, subliniind prin caractere aldine și plasat tot la stânga paginii. plasat la stânga paginii.
- **Titlul subcapitolului** trebuie scris cu litere minuscule, cu **corp de 12 puncte**, subliniind prin caractere aldine și plasat tot la stânga paginii.
- Semnalarea **titlurilor unei serii de paragrafe**, fiecare tratând un anumit subiect, poate fi rezolvată prin metoda de a încorpora subiectul în paragraf, astfel încât prima frază a paragrafului să fie și titlul acestuia. Cuvântul sau fraza respectivă trebuie subliniate cu **caractere aldine ori italice**. Lucrările de licență în care apare numerotarea capitolelor, subcapitolelor (de exemplu, 1.1, apoi 1.1.2 și 1.1.2.1 ș.a.m.d) îi dezavantajează pe autori, lăsând impresia că nu au fost capabili să-și organizeze textul fără ajutorul sistemului vechi de numărătoare. De altfel, numerotarea paragrafelor și subparagrafelor devine cu atât mai inutilă în cazul lucrărilor de licență/disertație care se recomandă a se limita la a avea **45-65 de pagini (inclusiv paginile destinate anexelor-tabele)**.
- **Notele introduse la subsolul tabelelor și figurilor**, precum și în **partea de jos a paginii** (infrapagină) se vor scrie cu **litere cursive (italice)**, de dimensiuni mai mici (de 10-11 puncte).

► Spațierea

Lucrarea de licență trebuie împărțită în așa fel încât fiecare pauză din text să fie plasată într-un loc potrivit pentru o opinie, ca un semn vizual pentru cititor. De aceea trebuie respectate **anumite reguli de spațiere a subdiviziunilor** textului redactat, și anume:

- **Capitolele** încep pe o **pagină nouă** și se evită ca acestea să se finalizeze doar cu două trei rânduri pe pagină.
- **Marginea superioară de pe prima pagină a unui capitol** va avea, după cum s-a precizat anterior, 5 cm.
- Între **titlul unui capitol și titlul primului subcapitol** al acestuia se recomandă să se introducă un alineat în care să se sintetizeze problematica

abordată, tocmai pentru a-l introduce pe cititor în sfera de preocupări a autorului.

- **Titlul unui subcapitol** se poziționează lăsându-se câte două spații între el și textul dinainte, respectiv cel care urmează (deci între 2 interlinii duble).
- **Titlul unui paragraf** se inserează la un rând alb despărțitor (interliniere dublă).
- **Titlurile tabelelor și figurilor** (grafice, hărți, desene, schițe etc) se scriu la un rând, folosind același tip de literă ca întreaga lucrare, și se plasează la un rând alb despărțitor.
- **Notele tabelelor și figurilor** sunt plasate dedesubt (sub tabel/figură); se scriu la un rând, cu un corp de literă mai mic (litere italice).
- **Notele infrapaginale** (în partea de jos a paginii) vor fi dactilografiate la un singur rând, cu corp de literă mai mic (italic).
- **Citatele mai ample** (de peste 40 de cuvinte) pot fi dactilografiate la un singur rând, plasate ca un alineat.

► Cum se numerotează paginile

Numerotarea paginilor se face de preferință în colțul din dreapta – sus, cu cifre arabe, drepte, fără punct, paranteză sau linie oblică.

Se numerotează toate paginile, chiar dacă numărul nu este printat. Anexele, notele, lista bibliografică se numerotează în continuarea paginilor de text, avându-se în vedere ca fiecare din acestea să înceapă pe o pagină nouă.

Nu vor avea un număr imprimat (dar se vor lua în calcul la numerotarea celorlalte pagini):

- pagina de titlu;
- sumarul (cuprinsul);
- paginile de început ale introducerii, capitolelor, bibliografiei și anexelor

► Coperta și pagina de titlu (sau coperta interioară)

Atât coperta cât și pagina de titlu **vor cuprinde obligatoriu următoarele informații:**

denumirea universității;

denumirea facultății;

numele și prenumele autorului;

gradul didactic, prenumele și numele conducătorului științific;

luna și anul susținerii disertației.

Pe **pagina de titlu se va menționa titlul complet și subtitlul**, dacă este cazul, ale lucrării de licență/disertație. În anexa sunt prezentate, cu titlul de exemplu, modelele de machetare a copertei și paginii de titlu.

3. Evaluarea lucrării de licență

Înainte de a preda lucrarea, dacă a rămas răgaz de timp până la scadență, ar fi util ca studentul/absolventul să facă o evaluare a propriei lucrări, folosind grilele propuse de unii specialiști. Aceste grile vor fi utilizate și de către îndrumătorul științific, dar este de presupus că vor fi avute în vedere și de membrii Comisiei oficiale pentru examenul de licență. Într-o încercare de selectare a Criteriilor de evaluare, se rețin următoarele:

I. EVALUAREA CONȚINUTULUI

- Conținutul lucrării prezentate corespunde titlului stabilit și avizat;
- Principalele probleme ale subiectului sunt tratate;
- Problemele teoretice sunt bine expuse, clare;
- Datele culese sunt bogate și coerente;
- Analizele făcute sunt pertinente, incomplete;
- Lucrarea nu conține plagiat;
- Lucrarea nu constă într-o simplă compilație;
- Referințele bibliografice au fost bine folosite în conținutul lucrării;
- Ideile dezvoltate sunt originale, interesante;
- Ideile sunt ilustrate prin exemple precise.

II. EVALUAREA METODEI

- Structura lucrării este anunțată, justificată și respectată;
- Lucrarea posedă o introducere și o concluzie;
- Titlurile reflectă conținutul părților, capitolelor și paragrafelor;
- Metoda de analiză este explicită, adecvată, nedefinită
- Întrebările puse în cursul studiului au fost tratate;
- Noțiunile și conceptele utilizate sunt explicite, imprecise;
- Datele (exemplele studiilor de caz) sunt bine alese, inutile, în afara subiectului.

III. EVALUAREA FORMEI

- Prezentarea generală a lucrării este satisfăcătoare;
- Punerea în pagină este corectă, îngrijită, excelentă;
- Normele gramaticale sunt respectate (punctuația, reguli de ortografie și de acord);
- Anexele sunt utile, prost făcute, inexistente;
- Repartizarea paragrafelor este coerentă, logică;
- Expresia (stilul de redactare) corespunde cerințelor unei lucrări științifice, este stângace (familială);
- Bibliografia este bogată, organizată, anarhic.

IV. EVALUARE GLOBALĂ

- Lucrarea este expedită, prost prezentată, neinteresantă;
- Este o simplă compilație, fără adevărată analiză;
- Conține plagiat și contraadevăruri științifice;
- Este precisă, clară, însușită, agreabilă de citit;
- Cercetarea este originală, riguroasă și inovatoare;
- Merită felicitări și încurajări.

Cunoașterea și luarea în seamă a acestor grile de evaluare este cât se poate de importantă încă din faza proiectării lucrării de licență, constituind garanția reușitei construirii unei lucrări cu adevărat valoroase.

4. Citarea bibliografică

Sisteme de Citare:

1 „**Sistemul de citare autor-dată**”, cunoscut și sub numele de „**sistemul Harvard**”. În cadrul acestui sistem, referințele bibliografice sunt plasate în text.

„Cultura poate fi definită ca un sistem de valori, convingeri, tradiții și urme de comportament comune, unice pentru un anumit grup de oameni” (Olaru Adriana, 1996, p.52).

2. „**Sistemul de citare autor-număr**” (numit și „**sistemul de citare numeric**”). Acest sistem plasează referința bibliografică la subsolul paginii, cu menținerea numărului de ordine (apariție) a citatelor din text.

Bibliografia se întocmește în ordinea alfabetică a autorilor (sau a primului autor, atunci cand lucrarea are mai mulți autori), respectând cerințele de mai jos.

CĂRȚI

1. Numele și prenumele autorului (autorilor sau îngrijitorului, cu eventuale indicații despre pseudonime sau false atribuiri).
2. *Titlul și subtitlul operei.*
3. („Colecția”).
4. Numărul ediției (dacă există mai multe).
5. Locul ediției: dacă nu e scris, fără loc.
6. Editorul: dacă în carte nu există, se omite.
7. Data editării: dacă în carte nu e scris, fără an.
8. Eventuale date despre ediția cea mai recentă la care se face trimitere.
9. Numărul de pagini și eventual numărul volumelor din care se compune opera.
10. (Traducere: dacă titlul era într-o limbă străină și există o traducere în română, se specifică numele traducătorului, titlul în română, locul editării, editura, data ediției, eventual numărul de pagini).

ARTICOLE REVISTE

1. Numele și prenumele autorului.
2. „Titlul articolului sau al capitolului”.
3. *Titlul revistei.*
4. Volumul sau numărul de fascicul (eventuale indicații: Serie Nouă).
5. Luna și anul.
6. Paginile în care apare articolul.

CAPITOLE DE CĂRȚI, ACTE DE CONGRESE, STUDII ÎN OPERE COLECTIVE

1. Numele și prenumele autorului.
2. „Titlul capitolului sau al studiului”.
3. În ce este publicat.
4. Eventualul nume al îngrijitorului operei colective sau XXX¹⁾.
5. *Titlul operei colective.*
6. (Eventual numele îngrijitorului dacă s-a pus mai înainte XXX).
7. Posibilul număr al volumului operei în care se găsește studiul citat.
8. Locul, editura, data, numărul de pagini, ca în cazul cărților cu un singur autor.

¹⁾ Sub XXX se indică faptul că avem o operă colectivă (autor colectiv).